

ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI

INSTITUTUL DE FILOLOGIE

Cu titlul de manuscris

C.Z.U.: 821.135.1 (478).09 (043.3)

RUSNAC-FRĂSINEANU MAGDALENA

PERSONAJE FEMININE ÎN CREAȚIA LUI ION DRUȚĂ

Specialitatea: 622.01 – Literatura română

Rezumatul tezei de doctor în filologie

CHIȘINĂU, 2017

Teza a fost elaborată în cadrul sectorului de Literatură Contemporană al Institutului de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei

Referenți oficiali:

1. CIMPOI Mihai, doctor habilitat în filologie, profesor universitar, academician
2. CHIPER Grigore, doctor în filologie, conferențiar universitar

Componenta consiliului științific specializat:

1. GRATI Aliona, doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar, președinte
2. ȘIMANSCHI Ludmila, secretar științific, doctor în filologie, conferențiar cercetător
3. CIOCANU Ion, doctor habilitat în filologie, profesor universitar
4. BURLACU Alexandru, doctor habilitat în filologie, profesor universitar
5. GHILAȘ Ana, doctor în filologie, conferențiar universitar
6. CORCINSCHI Nina, doctor în filologie, conferențiar cercetător

Susținerea va avea loc la 06 septembrie 2017, ora 10.00, în ședința Consiliului științific specializat D19.622.01 – 10 din cadrul Institutului de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, sala 408.

Teza de doctor poate fi consultată la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” (str. Academiei, nr.5 A, Chișinău, MD-2028) și la pagina web a C.N.A.A. (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expediat la 03 august 2017

Secretar științific al Consiliului Științific specializat:

ȘIMANSCHI Ludmila, doctor în filologie, conferențiar cercetător

Conducător științific :

ȚURCANU Andrei, doctor habilitat în filologie, profesor universitar

Autor :

RUSNAC-FRĂSINEANU Magdalena

(©RUSNAC-FRĂSINEANU Magdalena, 2017)

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei investigate. Pe parcursul celor șase decenii de la primele apariții literare ale lui Ion Druță, critici literari și cercetători notorii s-au pronunțat cu pertință asupra creației sale. Scrierile lui Druță însă au trezit mereu și mai suscită și azi opinii contradictorii, polemici, provocate mai cu seamă din conținutul ideologic al textului druțian, semnificațiile lui existențiale, ontologice, estetice trecând într-un plan secund. Existențialul, în creația lui I. Druță, este reliefat de tiparele umane rurale în care se încadrează personajele sale. Or, tocmai acestea în exegeza literară sunt analizate, după părerea noastră, unilateral, urmărindu-se doar zugrăvirea lumii patriarhale, având în centru personajul masculin. Druță aduce în literatura noastră o galerie bogată de imagini feminine, cu roluri etico-estetice și cu semnificații ontologice care au scăpat până acum interpretărilor critice.

Evitând programatic o analiză de tip *gender*, ferindu-ne de extremitățile unei abordări feministe, teza noastră încearcă să atragă atenția asupra unui aspect inedit din opera druțiană, care modifică viziunea globală asupra categoriilor umanului, spiritualului, psihologicului, ontologicului. E vorba de feminitatea cu profilul ei social, etnic, identitar al personajelor druțiene, prin care transpare concepția artistică a scriitorului despre lume și om. Semnificațiile simbolico-metaforice, mitice, ontologice, pe care le conferă autorul esenței feminine oferă noi posibilități de abordare estetică a unor probleme, teme, motive existențiale cu rezonanțe puternice în actualitate.

Scopul și obiectivele cercetării. Scopul lucrării constă în investigarea personajului feminin în proza și dramaturgia lui I. Druță, în vederea determinării dimensiunilor etico-estetice și ontologice ale feminității ca expresie *sui generis* a umanului, având ca rezultat configurarea concepției artistice specifice despre om și lume a scriitorului.

Obiectivele de cercetare:

- Stabilirea gradului de cercetare a personajului feminin druțian;
- Analiza lumii interioare a celor mai reprezentative personaje feminine;
- Relevarea dimensiunilor estetice ale spiritualității feminine;
- Identificarea procedeelelor de reliefare a portretelor feminine în proză;
- Reliefarea proiecțiilor naturii feminine în conștiința celuilalt;

- Evidențierea semnificațiilor simbolice, ontologice, filosofice, etnice ale feminității;
- Interpretarea operei artistice druțiene din perspectiva esenței eternului feminin.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării. Teza înregistrează reacțiile critice reprezentative, stăruind asupra aspectelor lor contradictorii din perspectiva zilei de azi și posibilitățile oferite interpretării de studiul concret al personajelor feminine. Ideea noastră de bază este că, supralicitându-se de-a lungul anilor eticul, socialul, politicul și ideologicul operei druțiene, a rămas în umbră viziunea ontologică și cea identitar-etnică, mai aproape de viziunea de ansamblu a autorului cercetat. De aici și încercarea de a demonstra că tocmai acestea oferă o optică adecvată, organică asupra creației druțiene. Deși Ion Druță ne oferă o galerie întreagă de personaje literare feminine, protagoniste și secundare, cu roluri fundamentale nu numai în desfășurarea acțiunii, dar mai ales în definirea spiritualității lumii în care trăiesc, problematica personajului feminin druțian nu și-a găsit încă, în afara unor observații accidentale și unilaterale, o abordare critică sistematică. În acest context, teza „Personaje feminine în creația lui Ion Druță”, mizând pe o interpretare ontologică și identitar-etnică a personajelor feminine, pe co-raporturile de putere ce există între ele și în raport cu sistemul patriarhal dominant și cu reprezentanții acestuia, își justifică caracterul unui demers științific oportun și inedit.

Problema științifică soluționată rezidă în reevaluarea critico-teoretică a semnificațiilor estetice și ontologice și a perspectivelor artistice impuse de personajele feminine druțiene în contextul unui univers identitar și socio-cultural marcat, pe de o parte, de constantele valorice ale tradiției și, pe de altă parte, de agresiunea unor noi fundamente de viață și relații interumane, fapt care a dus la descoperirea viziunii ontologice și cea identitar-etnică, mai aproape de viziunea de ansamblu a autorului și a oferit o optică adecvată asupra creației druțiene.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Adevăratele semnificații ontologice și estetice ale imaginii omului în viziunea lui I. Druță pot fi descoperite prin schimbarea perspectivelor și a modalităților de prezentare și construcție a sistemului de personaje.

2. Rolul esenței feminine este, în concepția autorului, fundamental pentru echilibrul spiritual uman, feminitatea constituind unul dintre cele mai rezistente repere axiologice și etnico-identitare ale universului său artistic.
3. Femeia nu reprezintă atât o ființă contextualizată social și istoric, cât un destin, o esență umană, constituind, pentru *celălalt*, reperul fundamental al vieții spirituale.
4. I. Druță reușește să ridice tiparul personajelor sale feminine la dimensiunile ontologice ale femeii ca esență umană eternă, prin intermediul căreia se probează unitatea și continuitatea spirituală a neamului.
5. În reprezentările portretistice feminine, I. Druță face uz de un instrumentar narativ și stilistic foarte variat. Efectele estetice ale procedeelelor tradiționale sunt completate, nuanțate sau amplificate de impactul modalităților moderne de caracterizare.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Teza se adresează celor interesați de modalitățile de abordare a problemei feminității dintr-o perspectivă artistică largă a relațiilor interumane și a concepției estetice, într-o strânsă conexiune cu întreaga evoluție a fenomenului literar basarabean în totalitarismul sovietic, dar și în contextul bulversării unor forme de viață și valori statornicite de veacuri. Aspectele „rezistenței feminității” din operele lui I. Druță devin relevante și în condițiile globalizării galopante și a nevoii de noi repere.

Rezultatele științifice ale cercetării. Concepțiile și rezultatele principale ale investigației sunt valorificate în 6 lucrări apărute în revistele de specialitate: „Studia Universitatis, seria științe umanistice” (3 articole), „Metaliteratură” (1 articol), „Revista de științe socioumane” (1 articol) și „Akademos” (1 articol). De asemenea, materiale au fost comunicate și discutate public în cadrul conferinței internaționale „Ion Creangă în timp și spațiu. Aniversarea a 175-a din ziua nașterii” (2 articole).

Cuvinte-cheie: lume artistică, conștiință estetică, sistem de personaje, personaj feminin, personaj masculin, feminitate, esență umană, totalitarism, patriarhal, etnic, ontologic, perspectivă ideologică, viziune psihologică.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea cuprinde prezentarea generală a temei, argumentarea necesității și importanței cercetării ei, ilustrarea rezultatelor științifice obținute. Sunt formulate

scopul și obiectivele de bază ale cercetării, este expus suportul metodologic și teoretico-științific al lucrării și evidențiată valoarea ei teoretică și aplicativă.

Teza este structurată în trei capitole. Primul capitol, intitulat **Ion Druță în exegeza literară**, prezintă diversitatea viziunilor critice asupra prozei și dramaturgiei scriitorului și cuprinde trei compartimente.

Capitolul 1. ION DRUȚĂ ÎN EXEGEZA LITERARĂ, prezintă diversitatea viziunilor critice asupra prozei și dramaturgiei scriitorului și cuprinde trei compartimente. Primul subcapitol, **Perspectiva ideologică și personajul literar**, definește, pe de o parte, particularitățile tiparului artistic al personajului literar druțian, care a pus în alertă cenzura regimului comunist prin autenticitatea psihologică, ambiguitatea și sugestivitatea naturii sale, iar, pe de altă parte, evaluează critic și polemic rezultatele cercetării personajelor druțiene din perspectivă ideologică. Personajul druțian nu a fost întotdeauna înțeles și acceptat unanim de exegeza literară. În multe cazuri, criticii i-au pus la îndoială valoarea artistică, ori s-au lansat în aprige polemici. Atunci când dogma cerea scriitorilor să includă în textul artistic mai multe date economice, politice, sociale, care să marcheze viața oamenilor într-un mod pozitiv, Druță se concentra cu preponderență asupra vieții interioare a eroilor. Critica ideologică a personajelor druțiene a lăsat în umbră aspectul fundamental prin care acestea au câștigat durabilitate în timp – esența umană. Subcapitolul al doilea este un eșafodaj teoretic asupra personajului literar în genere, asupra categoriilor de personaje, dar și asupra locului și specificului personajului feminin în cadrul tipologiilor existente în literatură.

Subcapitolul 1.3. **Personajul feminin druțian între tipic și individual**, scoate în evidență atât aspectele inedite ale viziunii artistice a scriitorului, revelate prin prisma analizei psihologice, ontologice, arhetipale asupra personajului literar, cât și importanța personajului feminin în cadrul constituirii universului artistic original al scrierilor lui I. Druță.

Creator al unei proze și dramaturgii de esență ruralistă, Ion Druță vine să completeze tipologia țărancei tradiționale cu câteva chipuri feminine remarcabile, care formează în literatura română o subcategorie aparte. Trăsăturile individuale ale acestora le diferențiază de imaginea clasică a femeii de la țară (creată de Creangă și Sadoveanu), în primul rând, din cauza contextului istoric, cultural, social în care au

fost create, dar și datorită mentalității etnico-regionale și calităților spirituale cu care au fost înzestrate.

Ideile principale ale subcapitolului al treilea se rezumă la modul în care au fost interpretate, analizate și definite personajele în exegeza literară, cu constatarea a mai multor probleme de ordin literar și estetic: 1. Personajul feminin este tratat unilateral și denaturat, deseori doar raportat la personajul masculin, la un anumit sistem de valori, la comunitate/societate, la percepțiile ideologice reflectate în operă etc.; 2. În marea majoritate a aprecierilor și comentariilor critice, femeia în opera druțiană este percepută aparte de feminitatea ei, de conștiința și modul feminin de a vedea lucrurile, aparte de particularitățile ce o individualizează ca personaj literar, făcându-se încercarea (inutilă) de a-i releva trăsăturile tipice/reprezentative pentru anumite categorii sociale; 3. Chiar și în cazul când Druță are pe post de protagonist un personaj feminin, critica literară analizează impactul lui în cadrul acțiunii doar contextual, oferind o atenție excesivă backgroundului socio-politic.

Natura adevărată a personajului feminin druțian nu putea fi înțeleasă decât în cazul în care feminitatea/maternitatea sunt înțelese drept categorii existențiale. G. Vieru, de exemplu, a perceput creația druțiană într-un mod poetic/metaforic – ca o construcție unitară. Vorbind despre cele patru „ziduri” ale ei, reprezentate de patru chipuri masculine exponențiale (Onache Cărăbuș, Horia, Călin și Păstorul), poetul încheie astfel: „În fiecare zid vom găsi jertfită câte o Ană, care se numesc Vasiluța din „Casa mare”, mătușa Ruța din „Păsările tinereții noastre”, Veta din „Doina” și măicuța Ecaterina din „Biserica Albă” – toate o vie expresie a sufletului nostru ce ne-a păstrat ca ființă națională de-a lungul veacurilor. Iar sus, deasupra, ca un discret și tainic acoperiș, – chipul Doinei care nu este altceva decât conștiința noastră de sine” [17, p. 283]. Personajul feminin, prin urmare, merită o atenție deosebită, deoarece reprezintă o structură spirituală specifică, un element care contribuie la susținerea și protejarea fundamentelor lumii transfigurate în opera druțiană. Natura personajului feminin druțian derivă din particularitățile ontologice cu care a fost investit, din funcționalitatea sa ca element fundamental al echilibrului vital, ontologic al ființei. Drama existențială a neamului este ilustrată prin fenomenul reprimării resorturilor lui esențiale, în primul rând, prin suprimarea energiei

protectoare și perpetue a feminității. Principalul resort al vigoriei estetice și ontologice a personajului feminin druzian este esența lor umană.

Capitolul 2. DIMENSIUNILE ESTETICE ALE PERSONAJULUI FEMININ ÎN PROZĂ începe cu paragraful intitulat **Modele feminine antitetice în romanul „Biserica albă”**, dedicat analizei în paralel a două personaje feminine cu un profil moral-spiritual opus, dar care exercită o influență puternică asupra destinului celor din jur și ilustrează două modalități pregnante de a acționa în cadrul a două lumi antitetice. Ecaterina cea Mare, stăpâna autoritară a unui imperiu, rece, calculată, egoistă și desfrânată, este total indiferentă față de soarta poporului pe care îl conduce. Lumea ei reprezintă un sistem al antitezelor, în care coexistă luxul debordant, desfrâul și mizeria umană totală cu disprețul morbid față de om, cu sentimentul iminent al morții. Ecaterina cea Mică – emotivă, altruistă, inocentă, dar cu o credință puternică, o fermitate și ambiție bărbătească, reușește să mobilizeze lumea și s-o canalizeze în direcția curățeniei interioare, a tăriei morale și spirituale. Necumpătarea, perversitatea și depravarea celei dintâi vin să accentueze inocența, corectitudinea și cinstea celei de-a doua. Direcția confuză și îndoielnică în care se mișcă lumea împărătesei evidențiază, în contrasens, suișul Ocolinei către lumina binecuvântată a Bisericii Albe. Criticul ucrainean I. Dedkov, în prefața ediției din 1988 a romanului „Biserica Albă”, afirma că firul narativ legat de Ecaterina cea Mică ar fi mai important decât secvențele referitoare la culmile societății de la Petersburg în frunte cu Ecaterina cea Mare, susținând că „Adevărata poezie este aceea cu Ecaterina cea Mică, cu salvarea copilașilor ei, cu poporul care suferă, cu bucuriile și bocetele ei, care constituie Biserica Albă a credinței și unicității” [18, p.4]. Aidoma mucenițelor, care au cutezat cu toată îndărătnicia lor și au izbutit să le învingă pe toate, Ecaterina cea Mică depășește prin *dragoste* sărăcia, foamea și fărădelegile, perpetuând cele necesare unui popor: dragostea, credința, datinile, etc. Aceste valori sunt instrumentul prin care naratorul „a reușit să revoluționeze literatura, întreg fenomenul cultural al timpului, prin mesajul său umanist și creștin, dar și prin modelu-i narativ de mare autenticitate, printr-un lirism și psihologism profund național” [3, p.5].

Dincolo de percepțiile politice și ideologice, se află esența ontologică a romanului: cele două eroine ilustrează mai multe ipostaze ale iubirii. Ecaterina cea

Mare reflectă patimile provocate de iubirea carnală, erosul pământesc, adică iubirea de sine prin celălalt (amanții, supușii săi), iar afecțiunea, grija, atenția și dăruirea Ecaterinei celei Mici este o altă ipostază a iubirii: dragostea divină, absolută, iubirea de Dumnezeu prin celălalt (copii, săteni, preotul Ioan). Orizonturile amorului terestru se ating, în roman, de hotarele amorului sacru, pe care îl dăruiește credința, adopția, spiritul matern pe care Ecaterina cea Mică îl manifestă față de copiii orfani. Iubirea de aproape, de *celălalt*, este temelia vieții creștinești, ilustrată de destinul femeii din Ocolina.

Subcapitolul 2.2. **Arhetipul etnic al personajului feminin din „Povara bunătății noastre”**, cercetează personajele feminine în raport cu un model original comun – cel al româncei de pretutindeni, reliefând trăsăturile ei particulare în tiparul personajului feminin druțian. În romanul „Povara bunătății noastre” personajele feminine poartă o aură pozitivă. Spiritualitatea lor este reflectată de I. Druță sensibil, plastic, aluziv, simbolic, cu nuanțe ludice și ironice uneori. Viziunile femeii asupra vieții sunt prezentate în contrast indirect cu ale bărbatului, ele fiind, de cele mai deseori opuse, complementare. În concepția autorului, femeia, în ciuda fragilității ei fizice, reprezintă resortul vigoriei, istețimii, hărniciei, ambiției, rezistenței, altruismului și optimismului, rămânând superioară vicisitudinilor lumii, ridicându-se deasupra acestora. Conștientă de rolul important pe care i l-a conferit natura, ea tinde a-l realiza și a se realiza prin prin acest rol. Profilurile spirituale ale personajelor feminine principale (Nuța, Tincuța), cât și cele ale personajelor feminine secundare (mătușa Ileana, Paraschița, bătrâna, mătușa lui Onache ș.a.) pornesc de la arhetipul etnic, transfigurat în folclorul național și în prozele de esență rurală ale lui Creangă, Sadoveanu, Slavici, Preda ș.a. În roman apare imaginea femeii-mamă sau a Mamei Universale în chipul unor bătrâne fără identitate, reprezentând arhetipul mioriticei Măicuțe Bătrâne, care reprezintă chipul mamei-protectoare, mamei-hrănitore și, nu în ultimul rând, al mamei care caută cu disperare, de-o veșnicie, să-și întoarcă înapoi ce i-a luat destinul.

În romanul „Povara bunătății noastre” femeia este cea care menține și transmite credințele, datinile și, odată cu acestea, specificul ontologic al ființei naționale. Femeia dătătoare de viață, femeia-creatoare, este la fel de încântată de propriile

zămisliri, ca și Creatorul Suprem. Actul matern este, prin forța și semnificațiile sale, un răspuns al femeii la chemările Universului, un dialog cu el.

Tot în scopul relevării trăsăturilor reprezentative ale interiorității feminine este și subcapitolul **2.3. Proiecțiile metamorfozei feminine**, în care se determină evoluția caracterului feminin în viziunea autorului, aspirațiile, dorințele, metamorfozele interioare ale femeii în raport cu lumea exterioară. Fiecare dintre personajele feminine din povestirea „Frunze de dor” urmărește să se impună și să impună propria ordine, propriile viziuni asupra lucrurilor. Metamorfozele pe care le suportă interioritatea lor se imprimă și anturajului lor existențial. Asemeni stihilor naturii, femeile cuprind totul în vertijul lor afectiv sau volitiv, se pliază după datele realității, modifică sau distrug pe cei din jurul lor. Femeile în ”Frunze de dor” dețin o hegemonie perturbatoare asupra lumii în care trăiesc, fără a conștientiza că manifestările lor autoritare asupra masculinității nu fac decât să afecteze echilibrul acestei lumi. Or, pierderea echilibrului lumii exterioare este egală cu pierderea armoniei interioare. Acest fenomen este ilustrat de cazul Rusandei, metamorfoza căreia pricinuieste o fractură interioară greu de reabilitat. Și celelalte personaje feminine sunt în același mod dominate de spiritul schimbării, plierii, flexiunii. Domnica își schimbă perspectivele viitorului după fiecare dezamăgire, Frăsâna e gata să-și modifice viața sa și a fiului conform opțiunilor Rusandei, Catinca își modifică pretențiile, atitudinile, convingerile odată cu oportunitățile fiicei. Flexibilitatea naturii feminine se manifestă ușor, fără impedimente, cu consecințele nu întotdeauna favorabile. Personajele feminine druțiene reprezintă manifestarea esenței umane într-o succesiune de ipostaze, reflectând, prin natura lor, esența ființei umane într-o continuă metamorfoză. Energia feminină constituie indispensabilul *perpetuum mobile* în lumea „Frunzelor de dor”. Contradicțiile interioare, tensiunile, aspirațiile, calitățile și defectele femeii stau la baza ordinii lumii. Femeia, în viziunea autorului, este activă, flexibilă, energetică, ambițioasă, dornică de transformare. Iar odată cu metamorfozele eului, ea încearcă să modifice exterioritatea, făcând din aceasta oglinda tribulațiilor interioare.

De remarcat că în creația lui I. Druță imboldul principal al femeii spre depășirea sinelui, dar și influența puternică pe care o exercită energia feminină asupra realității, este stimulată de bărbat, iar mobilitatea, dinamismul și flexibilitatea ei

interioară se manifestă cel mai pregnant atunci când femeia reușește să întretină armonia dintre lumea sa și a bărbatului.

Capitolul al doilea se încheie cu un compartiment în care se fixează și se exemplifică o serie de **procedee de reliefare a portretelor feminine în proza lui I. Druță**. Pe lângă procedeele tradiționale de caracterizare a personajelor literare, la zugrăvirea chipurilor feminine, Ion Druță dă preferință figurilor semantice (epitetul, metafora, comparația, hiperbola etc.), figurilor sintactice (enumerarea, repetiția, anafora) și figurilor retorice (exclamația, interogația, invocația), liricizând generos portretele. Printre acestea, un loc aparte îl deține simbolul, prin care universul spiritual feminin este adus la nivelul percepțiilor concrete cu o capacitate extraordinară de plasticizare. Totodată remarcăm o predilecție a naratorului pentru nuanțările simbolico-metaforice, dar observăm că se face uz cu multă îndemânare și de hiperbolă, litotă, ironie, echivoc (Nastea, Verunea, Maria Moscalu ș.a.) etc.

I. Druță conferă o aură textelor sale prin chipuri de femei de-o frumusețe ispititoare, majoritatea protagonistelor lui, dar și a personajelor feminine secundare, fiind înzestrate cu trăsături fizice perfecte. Există cazuri în care aceste trăsături se modifică odată cu trecerea timpului, sau, mai exact, cu devenirea, cu maturizarea lor. Autorul urmărește cu multă atenție și ilustrează foarte subtil procesul de metamorfozare a femeii, prezentând mai multe ipostaze ale portretului ei fizic și spiritual.

Portretele feminine, cele mai savuroase din punct de vedere estetic, sunt create atât prin caracterizare directă (de care autorul se pare că face deseori abuz), cât și prin prezentarea în paralel (ex. Domnica și Rusanda), în antiteză sau în contrast (cele două Ecaterine), în evoluție sau involuție (Rusanda, Jeannette), în context (istoric – Ecaterina cea Mare, social – Tincuța, Nuța) și relațional (Arghira, Maria Moscalu, Violeta Zamfir, Paraschița).

Capitolul 3. IPOSTAZE ALE ETERNULUI FEMININ ÎN DRAMATURGIE este structurat în patru subcapitole. Primul compartiment **Doina – ultima voce a conștiinței** cercetează personajul feminin imaginar din drama „Doina”. Doina impune o viziune originală și complexă asupra naturii feminine, reprezentând o manifestare a profunzimilor spiritualității naționale, o voce interioară care amintește personajelor de existența unor valori memorabile și incoruptibile.

Spre deosebire de toate celelalte personaje feminine drugiene, Doina este o făptură imaginară, creată de conștiința personajelor dramei, dar transfigurată în lumea lor și acceptată ca fiind un personaj real. Autorul gândește o modalitate artistică inedită, prin care o creație a folclorului național – „cea mai vie expresie a sufletului românesc” (V. Alecsandri) – se transformă dintr-o melodie de suflet, într-o ființă din realitatea obiectivă. În acest mod, I. Druță creează imaginea celui mai complex și original personaj din dramaturgia sa.

Drama transfigurează artistic viața lui Tudor Mocanu și a familiei lui, care reprezintă o lume plină de stranieți. Ceea ce iese în evidență este relația confuză și nesănătoasă a tatălui cu fiii, dar și cea dintre el și soție. Veta, în raport cu fiii și soțul ei, pare o ființă umilă, neînsemnată, lipsită de culoare și caracter. În cuprinsul piesei, Veta aproape că nu se manifestă, nu ia parte la dialog decât în câteva secvențe. Faptul că este (sau dată drept) alienată și că a avut de suferit întreaga viață pentru că s-a opus voinței lui Tudor, cititorul află din dialogul acestuia cu Doina. Veta este batjocorită, impusă să aleagă fasole interminabil pentru a scuti rudele de grija bolii ei mintale. Astfel, are loc reprimarea feminității, a maternității și a tot ce se subînțelege prin aceste noțiuni. Hegemonia abuzivă, autoritatea, orgoliul, agresivitatea și voința masculină duc la un declin al lumii, la o decădere și o distorsionare a percepției principiilor valorice: demnitate, onestitate, corectitudine și curățenie morală. Lumea în care vine, ca prin vis, Doina, e aflată în declin, e o lume debusolată, supusă viciului, degradării.

Doina ca fenomen artistic autentic original reprezintă un reflex al interiorității umane, prin ea se exteriorizează spiritualitatea în stare pură a unui popor. Reprezentată de I. Druță într-un chip simbolic de femeie, ea sugerează armonia și unitatea estetică dintre expresia poetică și muzicală, așa cum e definitiv și pentru specia cu acest nume. De altfel, ca modalitate artistică, „Doina” constituie o scriere prin excelență poetică, didascaliile căreia includ digresiuni lirice cuprinzătoare, cu inserții versificate, având dimensiuni și un conținut neobișnuit în raport cu specificul genului. În raport cu această idealitate simbolică, lumea artistică a dramei „Doina” reprezintă o comunitate umană coruptă, în care masculinitatea este autoritară și abuzivă, iar feminitatea e suprimată, iar dată cu ea sunt profanate și valorile și

principiile existențiale. Doina reprezintă ultimul ecou al vocii conștiinței de sine a unui popor, o manifestare a profunzimilor abisale.

Subcapitolul **3.2. Toposul casei ca univers spiritual feminin**, se axează pe studiul simbolisticii casei ca univers predominant al femeii, cu toate trăsăturile specifice și toate manifestările universului interior feminin. Mai mult decât un motiv literar tradițional, *casa* reprezintă un topos omniprezent în textele artistice ale lui I. Druță, purtător al multiplelor semnificații filosofice, arhetipale, ontologice, simbolice etc., deschizător al unei diversități de interpretări hermeneutice. *Casa* este un edificiu al ființei, al existenței, al memoriei și identității, adică, o „structură” a acestor conținuturi. Semnificațiile estetice ale acestui topos în text relevă viziunea artistică asupra omului și lumii.

La I. Druță întâlnim un spectru larg de semnificații ale toposului casei: casa neterminată a lui Gheorghe Doinaru (în care stăpână e Mătușa Frăsâna, văduva) e un simbol al neîmplinirilor existențiale, casa de pe dealul cel mic a lui Onache – o modalitate de poziționare și raportare a omului față de lume (totodată, și a Tincuței – amprentele ei în casă îi păstrează memoria și după moarte, cel puțin pentru Nuța), casa nouă a Ecaterinei și a părintelui Ioan, construită lângă biserică semnifică apropierea fizică și spirituală de Dumnezeu, în opoziție cu locuința intimă din palatul Ecaterinei celei Mari – spațiul voluptății, satisfacției erotice și al hegemoniei femininului malefic. Casa-stână a ciobanului din „Toiagul păstoriei” e un spațiu al tradiției statornice, al identității etnice, iar casa-clopotniță a lui Horia (de a cărei ordine îngrijește văduva Arghira) este un monument al memoriei istorice, a originii neamului. Marcată de sacralitate, *casa*, în viziunea lui Druță, este și un „loc comun” al părinților și copiilor, al generațiilor, al neamului.

O conotație cu totul specială, inedită i se conferă toposului casei în drama „Casa mare”. *Casa* este reprezentată de o încăpere tradițională, nelipsită din orice locuință țărănească, în care oamenii își sărbătoresc momentele cruciale ale existenței: nașterea, botezul, nunta, înmormântarea. Casa mare, mereu curată, înfrumusețată cu prosoape și covoare lucrate de femeie sau primite drept moștenire (zestre) de la mamă/ bunică/ străbunică, cu icoane și fotografiile oamenilor dragi, cu busuioc prin colțuri, păstrată mereu într-o atmosferă sărbătorească de gospodina casei, e locul rugăciunilor, spovedaniei și al intimității, e locul în care omul „condus de rațiune se

silește, cât poate, să răspundă prin iubire și generozitate la ura, mânia, disprețul pe care un altul le nutrește împotriva lui” [13, p. 213]. *Casa mare este un loc prin excelență feminin*. În toate obiectele prețioase, ornamentale pe care le conține și în ordinea acestora, este încifrat modul de a fi al stăpânei. Ea reprezintă oglinda interiorității feminine, reflecția spiritului în materie. Sensibilitatea ei față de frumos, virtuțile, valorile, credințele ei, toate sunt proiectate în elementele *casei mari*, reflectată printr-o încăpere care „cuprinde, îngrădește și apără sacralul” [4, p.188]. La Ion Druță *casa mare* este purtătoare a unei energii spirituale de esență feminină, este un spațiu sacru, în care sufletul păstrează o ordine etică în strânsă legătură cu lumea din afară.

Următorul subcapitol, intitulat **Mătușa Ruța și taina memoriei ancestrale** relevă semnificațiile axiologice ale memoriei ancestrale, reprezentată de bătrâna din drama „Păsările tinereții noastre”, atât pentru comunitatea etnică, cât și pentru destinul unor personaje individuale. De remarcat că bătrâna, versată în știința plantelor, a remediilor naturiste, experimentată în tainele magiei populare este una din cele mai vechi prezențe în comunitățile românești. Ea reprezintă un tip uman specific spațiului rural, care exercită o influență puternică asupra vieții fizice și spirituale a satului. Făptură stranie și neînțeleasă, ea locuiește oarecum izolat (e văduvă ori singuratică), de obicei, mai aproape de munte sau de pădure, provocând frica și respectul consătenilor nu numai prin firea sa retrasă, ci și prin misticismul și înțelepciunea ei. În literatura cultă de inspirație folclorică, sau în textele care implică teme și motive populare, bătrâna vrăciuitoare apare în legătură cu necesitatea de a salva un personaj de necazuri, de boală sau chiar de moarte.

În aceeași ipostază o întâlnim și la I. Druță, în drama „Păsările tinereții noastre”, doar că autorul face din acest arhetip al vieții naționale un personaj central – mătușa Ruța, și îi conferă o gamă amplă de semnificații etice, morale, sociale, etnice, ideologice, etc. Prezentată inițial drept „o sărmană bătrână”, Ruța demonstrează pe parcurs un caracter feminin puternic, o gândire rece și un temperament viu, impulsiv, mobilizator, stenic.

În drama „Păsările tinereții noastre”, feminitatea capătă semnificații mistice. Ruța este unica ființă care deține memoria ancestrală a neamului, care îi reflectă mentalitatea, filosofia și îi cunoaște tainele existenței. Bătrâna poartă grija trupului și

a sufletului comunității sale, pune puterea tămăduitoare a naturii și a duhului în slujba frumosului, adevărului și a sănătății ființiale. Prin puterea ei spirituală, Ruța reprezintă esența unei energii superioare, care leagă prezentul de trecut, urmașii de strămoși, oferind neamului liantul și siguranța perpetuării.

Ultimul subcapitol 3.4. **Reflecțiile feminității în conștiința *celuilalt***, scoate în evidență o serie de personaje feminine secundare din dramele „Frumos și sfânt” și „Cervus divinus”, al căror profil spiritual este prezentat în mai multe ipostaze, ca proiecții în conștiința altor personaje. Se analizează reflexiile feminității în perspectiva *celuilalt*, în special, în viziunea personajului masculin. Astfel, I. Druță prezintă femeia nu atât ca o ființă contextualizată social și istoric, cât un destin, o esență umană, constituind, pentru *celălalt*, reperul fundamental al vieții spirituale. Dramele druțiene surprind imaginea femeii în ipostaze care marchează anumite trepte ale devenirii ei fizice și spirituale sau sunt simple modificări ale rolului și esenței feminității în percepția *celuilalt*, în funcție de necesitățile spirituale ale acestuia. Complexitatea relațiilor dintre Maria și cei doi prieteni ai ei din drama „Frumos și sfânt” intercalează o multitudine de unghiuri de vedere asupra feminității și maternității, personajul feminin fiind pentru cei doi bărbați prietenă, iubită, logodnică, soră, mamă. Dramatismul piesei transcende prin legătură intertextuală cu mitul transhumanței și al reînțoarcerii ființei umane în circuitul universal din final, unde viziunea asupra erosului se deschide în funcție de rolul pe care îl are femeia în viața spirituală a bărbatului.

Personaj cu o identitate indestructibilă, dar și obiect al reprezentării în conștiința masculină, în percepția *celuilalt*, Odochia din drama „Cervus divinus” este prezentată din dublă perspectivă: a prezentului și a trecutului, a modului în care se manifestă ea în prezent și a felului în care o vedea Ghiță, bărbatul care o iubește, în trecut. O dragoste refulată, ca și în cazul dramei „Frumos și sfânt” spiritualizează la maximum relațiile dintre cei doi, deschide asupra feminității perspectivele unor sensuri simbolice și ontologice largi. În conștiința lui Ghiță, ființa intangibilă a Odochiei a devenit o imagine ideală, care l-a urmărit pe tot parcursul existenței. Ea umple toate golurile interiorului său, fiind percepută, pe rând, în funcție de împrejurări, nu numai iubită, ci și soră, mamă, asociindu-se în ultimă instanță cu

plaiul, casa și vatra părintească, cu Patria, raportându-se mereu la o nevoie permanentă a omului de sacralitate.

Cercetarea se încheie cu sistematizarea concluziilor generale, a recomandărilor și cu bibliografia de referință.

Suportul metodologic și teoretico-științific. Principalele surse de referință utilizate în procesul de cercetare reprezintă cărți, studii și recenzii semnate de M. Cimpoi, V. Coroban, I. Ciocanu, N. Bilețchi, A. Gavrilov, H. Corbu, M. Dolgan, A. Țurcanu, Al. Burlacu, A. Grati, F. Cenușă, N. Corcinschi, Gh. Mazilu, T. Melnic, T. Palladi, A.-M. Plămădeală, M. Șleahțișchi, A. Ghilaș, V. Răileanu, T. Roșca, E. Țau, E. Botezatu, A. Bantoș, T. Butnaru, V. Badiu, A. Hropotinschi, G. Chira, M. I. Simuț, T. Codreanu, V. Ciobanu, I. Rotaru, I. Nechit ș.a.

Metodele de cercetare utilizate în cadrul prezentului demers științific sunt: analiza, sinteza, inducția, deducția, analiza comparativă și metoda biografică. În capitolele practice, principalele instrumente metodice aplicate au fost analiza psihologică, sociologică, ontologică și arhetipală, prin intermediul cărora a fost elucidată substanța artistică a feminității și esența umană ce se descoperă prin intermediul ei. Analiza semiotică a fost aplicată în cadrul identificării particularităților individuale ale personajelor feminine, transfigurate în realitatea lor exterioară, iar analiza stilistică a facilitat cercetarea reflecției verbalizate a interiorității feminine. Relevarea viziunii artistice drujiene asupra omului și lumii s-a produs prin sistematizarea și generalizarea constatărilor și a concluziilor finale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Modalitatea de reprezentare artistică a personajelor feminine și a feminității în genere e ancorată la I. Druță într-un tradiționalism viguros. Lirismul, poeticitatea, baladescul, sacrul și valorile ancestrale marchează atât percepțiile asupra existenței, cât și profilul lor afectiv și spiritual. Femeia, în viziunea autorului, constituie o parte fundamentală a echilibrului lumii în care există. La cercetarea dosarului critic al creației drujiene constatăm însă că personajului feminin i se acordă atenție numai în cazul în care se află în rol central, fiind perceput doar prin relaționare cu personajul masculin, prin raportare la un anumit sistem de valori, la comunitate/ societate, la preceptele ideologice reflectate în operă, la problema adaptării/ inadaptării etc.

Viziunii asupra feminității ca esență umană, ca expresie a psihologiei și ontologiei identitare arhetipale i s-a oferit mai puțină atenție, lacună pe care încearcă s-o suplinească studiul de față. Analizate preponderent contextual, prin prisma schimbărilor sociale, a prezentului vs trecutului istoric, a ideologiei politice, a eticului și instructivului, preferându-se, de obicei, importanța în text a procedeelelor tehnice și stilistice de individualizare a personajelor, de conturare a fondului lor spiritual și a lumii lor, criticii i-a scăpat din vedere latura ce ține de profunzimile abisale ale lumii personajelor feminine [12].

2. Reflectând două modele existențiale opuse, orânduindu-și existența și lumea în care trăiesc conform unor sisteme de valori și principii antitetice, cele două personaje feminine din romanul „Biserica Albă”, Ecaterina cea Mare și Ecaterina cea Mică, formează un cuplu într-un univers general al luptei eterne, al contradicțiilor ireconciliabile, al credinței. Istoria se întâlnește cu sacrul, formând un tot întreg al unei lumi cu doi poli, cu două identități feminine divergente, împărăteasa autoritară, rece, calculată, egoistă și desfrânată și țărâna din Ocolina, ipostază feminină a lui *homo religiosus*, sensibilă, miloasă, cu o nestrămutată credință în Dumnezeu și în perfectibilitatea oamenilor [6, 7].

3. Și personajele feminine din romanul „Povara bunătății noastre” sunt construite conform aceluiași tipar arhetipal, modelat în albia istoriei, geografiei, psihologiei identitare naționale. Psihologia feminină a Tincuței, Nuței, mătușii Ileana, Paraschiței, bătrânei, mătușii lui Onache ș.a se fundamentează pe tradiția și etica seculară, pe legitățile și principiile imemorabile ale neamului. În profilul lor se oglindește tiparul femeii eterne: al soției iubitoare și credincioase, al mamei universale, al mioriticei Măicuțe Bătrâne. Particularitățile general-umane ale personajelor feminine din „Povara bunătății noastre” amintesc de arhetipul etnic pe care îl regăsim în folclorul național și în prozele de esență rurală ale lui Creangă, Sadoveanu, Slavici, Preda ș.a., caracterizat prin calități bine definite, statornice [8, 10].

4. Din contra, o altă categorie de personaje feminine ilustrează mobilitatea, dinamismul, o continuă devenire și schimbare interioară. Eroinele din „Frunze de dor” (Rusanda, Domnica, mătușa Frăsâna, lelea Catinca ș.a.) provoacă și răspund la provocări, își modifică ușor cursul propriei vieți sau a vieții celor din jur, adoptă sau

renunță la anumite gânduri, păreri, văd problemele din unghiuri diferite și găsesc ușor alternativă, demonstrând o uimitoare flexibilitate față de ofertele realității. Dominate de spiritul schimbării, plierii, flexiunii, ele își schimbă principiile, convingerile, acțiunile, manifestându-se în relațiile cu cei din jur asemeni stihilor naturii care cuprind totul în vertijul lor, distrug sau modifică, tinzând să impună și anturajului lor existențial metamorfozele interiorității lor năvalnice [5].

5. O viziune cu totul deosebită asupra naturii feminine o atestă drama „Doina”, în care personajul central e o creație arheală a memoriei ancestrale, impusă de conștiința bulversată a personajelor și percepută în contextul piesei la două niveluri: ca prezență empirică și ca reflex al conștiinței etnice. Doina reprezintă o ultimă rezonanță a vocii spiritualității ancestrale, care răscolește conștiința lui Tudor Mocanu și interioritatea soției acestuia, Veta, încercând să modifice viziunile lor viciate sau deraiate asupra lumii, să corecteze erorile lor din percepție. Viziunile fulgurante ale Doinei îi provoacă în final lui Tudor Mocanu un examen de conștiință, încercând să declanșeze în el un sentiment al vinei și al responsabilității morale față de propriile fapte. Veta, care rămâne fidelă valorilor umane, devotată celor sfinte, primește chemarea Doinei și pare a fi, într-un final dramatic prin incertitudinea și inconștiența eroilor, unica posibilitate de salvare a lumii [8].

6. Expresie a feminității, Casa Mare din piesa omonimă reflectă raportul omului cu valorile spirituale, morale tradiționale. Purtătoare a unei energii vitale și morale de esență feminină, ea conține în obiectele, ornamentele și în ordinea acestora individualitatea stăpânei, universul intim al Vasiluței, regândit și restabilit de nenumărate ori. Tumultul, schimbările din sufletul Vasiluței sunt imprimate în anturajul ei existențial, elementele casei devin reflecții ale sensibilității ei pentru frumos, pentru virtuțile umane, pentru valorile și credințele strămoșești [10].

7. Drama „Păsările tinereții noastre” îmbogățește concepția drușiană asupra feminității cu semnificații inedite. Creată după modelul arhetipal al Măicuței Bătrâne, Mătușa Ruța trăiește într-o lume dominată de puterea valorilor materiale perisabile, o lume a schimbărilor și a memoriei extirpate. În mijlocul acestui univers amnezic, ea rămâne statornică și fidelă tradiției, ca unică deținătoare a memoriei ancestrale, a tainelor existenței. Considerată drept o ființă cu puteri magice, Ruța apare în fața colectivității ca autoritate neformală, impune acesteia ordinea și

principiile tradiției seculare, devenind o protectoare a identității etnice, un simbol a perpetuării rezistenței neamului în fața primejdiilor dezumanizării și degradării [9, 11, 12].

8. În dramele „Frumos și sfânt” și „Cervus divinus”, feminitatea este conturată complex în conexiune cu ideea maternității dar și cu formele și ipostazele feminității reflectate în conștiința bărbatului. Simultan sau succesiv, femeia devine pentru bărbat prietenă, iubită, logodnică, soră, mamă. E o consecință a eșecurilor sentimentale ale perechilor de personaje (Călin Ababii și Maria, din drama „Frumos și sfânt”, Ghiță și Odochia din „Cervus divinus”), care își poartă o dragoste refulată pe tot parcursul vieții. E un echivoc, care face ca femeia intangibilă să se identifice cu maternul, dar și cu plaiul natal, cu vatra strămoșească, cu Patria, ridicându-se la valoarea de energie vitală protectoare cu rol de menținere a echilibrului vieții, a continuității ființei naționale, de axiologie care se impune conștiinței *celuilalt* [10].

9. Personajele feminine drușiene prezintă caractere autentice, detașate de comun și tipic, de previzibil și schematic, posedă caracteristici individualizate și definite prin diferite strategii stilistice, reliefate plastic, aluziv, simbolic, ludic și ironic uneori. Imaginile feminine sunt create atât prin nuanțări directe (individual sau în paralel, în antiteză, în contrast, în evoluție sau involuție, în context (istoric, social, familial, relațional etc.), cât și indirect: prin reacțiile lor mentale specifice, prin modul de a se manifesta și de a percepe lumea. I. Drușă utilizează în portretizările feminine diverse mijloace lirice: o mare varietate de figuri morfosintactice (inversiunea, enumerația, repetiția, anafora), retorice (exclamația, interogația, invocația) și semantice (metafora, simbolul, epitetul, comparația, hiperbola, litota) [8, 7].

Problema științifică soluționată rezidă în reevaluarea critico-teoretică a semnificațiilor estetice și ontologice și a perspectivelor artistice impuse de personajele feminine drușiene în contextul unui univers identitar și socio-cultural marcat, pe de o parte, de constantele valorice ale tradiției și, pe de altă parte, de agresiunea unor noi fundamente de viață și relații interumane, fapt care a dus la descoperirea viziunii ontologice și cea identitar-etnică, mai aproape de viziunea de ansamblu a autorului și a oferit o optică adecvată asupra creației drușiene.

Recomandări. Teza „Personaje feminine în creația lui Ion Druță” reprezintă o cercetare sistematică și complexă a personajului feminin, axată pe anumite modele conceptuale și metode de analiză, pe interpretarea și aprecierea critică a câtorva categorii de texte literare: povestirea, nuvela, romanul și drama. Rezultatele cercetării pot fi fructificate atât în studii de istorie, critică, teorie literară, cât și la elaborarea unor teze de licență, master sau doctor care se concentrează pe tematica prozei și dramaturgiei basarabene. Cu același succes, lucrarea poate fi utilizată la elaborarea fundamentului teoretic și/sau practic al cursurilor universitare din domeniul literaturii contemporane. Studiul sintetizator, argumentat și exemplificat al celor mai reprezentative modalități de abordare critică a operei druțiene de la debut până astăzi, conturează evoluția fenomenului literar basarabean în perioada comunismului totalitar, fapt care poate constitui un suport util pentru istoricii literari ai epocii date. De asemenea, lucrarea propune o grilă aplicativă de analiză și interpretare a sistemului de personaje în general și a individualității feminine în particular, urmărind relevarea imaginii artistice a omului și lumii artistice a lui Ion Druță, servind drept model teoretico-practic pentru teoreticienii literari.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

În limba română:

1. Cimpoi, M. Univers artistic. În: Nistru, nr. 6, 1965, p. 105-116.
2. Coroban, V. Miracol poetic și eroi exponențiali în nuvelistica și romanele lui Ion Druță. În culegerea colectivă: Fenomenul artistic Ion Druță. Chișinău, 2008, p. 230-238.
3. Duca, Gheorghe. Academicianul Ion Druță – scriitorul care ne reprezintă neamul. În culegerea colectivă : Fenomenul artistic Ion Druță. Chișinău, 2008, p. 5-8.
4. Eliade, M. Nostalgia originilor: Istorie și semnificație în religie. București, Ed. Humanitas, 1994, p. 272.
5. Rusnac-Frăsineanu, Magdalena. Aspirații și consecințe – aspecte ale perioadei postbelice. În: Studia Universitatis Moldaviae, seria științe umanistice, 2011, nr. 10 (50), p. 21-25.
6. Rusnac-Frăsineanu, Magdalena. Autohtonismul personajului Ecaterina cea Mică. În: Studia Universitatis Moldaviae, seria științe umanistice, 2013, nr. 10 (70), p. 20-22.
7. Rusnac-Frăsineanu, Magdalena. „Biserica Albă” sau lumea între cele două Ecaterine. În: „Akademos”, 2016, nr.4 (43), p. 126 – 132.
8. Rusnac-Frăsineanu, Magdalena, Cozari, Ana. Chipuri feminine cu semnificații infinite. În: Ion Creangă în spațiu și timp. Tezele conferinței științifice internaționale. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Ceangă”, 2012, p. 161-165.
9. Rusnac-Frăsineanu, Magdalena, Cozari Ana. Chipuri privilegiate în lanțul personajelor feminine. În: Studia Universitatis Moldaviae, seria științe umanistice, 2013, nr. 10 (70), p. 17-19.
10. Rusnac-Frăsineanu, Magdalena. „Povara bunătății noastre” de Ion Druță: Nuța față în față cu destinul. În: Revista de științe socioumane, 2015, nr.3(31), p. 120-125.
11. Rusnac-Frăsineanu, Magdalena. Smaranda și Ruța – elementul mistic și cel real. În: Ion Creangă în spațiu și timp. Tezele conferinței științifice internaționale. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Ceangă”, 2012, p. 166-171.

12. Rusnac-Frăsineanu, Magdalena. Vitoria Lipan și mătușa Ruța în galeria personajelor feminine. În: Metaliteratura, 2015, nr.1 (39), p. 113-117.
13. Stănescu, C. Cronici literare. București: Cartea românească, 1971, p. 245.
14. Țurcanu A. Fenomenul șaizecist: forme de creativitate în luptă cu inerția dogmei (II). În: Akademos, nr. 2, 2015, p. 146-151.
15. Țurcanu A. Fenomenul șaizecist: interdependențe masculin vs feminin (III). În: Akademos, nr. 3, 2015, p. 150-154.
16. Țurcanu A. Fenomenul șaizecist: prefigurarea literară a semnelor de identitate. În: Akademos, nr. 1, 2015, p. 159-163
17. Vieru, Gr. O tulburătoare baladă modernă. În culegerea colectivă: Fenomenul artistic Ion Druță. Chișinău, 2008, p. 282-285.

În limba rusă:

18. Дедков, И. Время нашей доброты. Романы Иона Друцэ. În prefață la romanul lui Друцэ И. Белая церковь. Москва, Советский писатель, 1988, p. 464.

PUBLICAȚII LA TEMA TEZEI

- **Articole științifice în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, categoria B:**

1. RUSNAC-FRĂSINEANU Magdalena. **„Biserica Albă” sau lumea între cele două Ecaterine.** În: „Akademos”, nr.4 (43), 2016, p. 126 – 132. ISSN 1857-0461.

- **Articole științifice în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, categoria C:**

2. RUSNAC-FRĂSINEANU Magdalena. **„Povara bunătății noastre” de Ion Druță: Nuța față în față cu destinul.** În: Revista de științe socioumane, nr.3(31) 2015. p. 120-125. ISSN 1857-0119;

3. RUSNAC-FRĂSINEANU, Magdalena. **Vitoria Lipan și mătușa Ruța în galeria personajelor feminine.** În: Metaliteratura, nr.1 (39), 2015. p. 113-117. ISSN 1857-1905;

4. RUSNAC-FRĂSINEANU, Magdalena, COZARI Ana. **Chipuri privilegiate în lanțul personajelor feminine.** În: Studia Universitatis Moldaviae, seria științe umanistice, nr. 10 (70), Chișinău, 2013. p. 17-19. ISSN 1811-2668;

5. RUSNAC-FRĂSINEANU, Magdalena. **Autohtonismul personajului Ecaterina cea Mică.** În: Studia Universitatis Moldaviae, seria științe umanistice, nr. 10 (70), Chișinău, 2013. p. 20-22. ISSN 1811-2668;

6. RUSNAC-FRĂSINEANU, Magdalena. **Aspirații și consecințe – aspecte ale perioadei postbelice.** În: Studia Universitatis Moldaviae, seria științe umanistice, nr. 10 (50), Chișinău, 2011. p. 21-25. ISSN 1811-2668.

- **Articole în culegeri de lucrări științifice ale conferințelor internaționale:**

7. COZARI, Ana, RUSNAC-FRĂSINEANU, Magdalena. **Chipuri feminine cu semnificații infinite.** În: Ion Creangă în spațiu și timp. Materialele Conferinței științifice internaționale. Chișinău, 2012. p. 161-165;

8. RUSNAC-FRĂSINEANU, Magdalena. **Smaranda și Ruța – elementul mistic și cel real.** În: Ion Creangă în spațiu și timp. Materialele Conferinței științifice internaționale. Chișinău, 2012. p. 166-171.

ADNOTARE

Magdalena Rusnac-Frăsineanu: *Personaje feminine în creația lui Ion Druță*, teză de doctor în filologie, Chișinău, 2017.

Structura tezei : introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia lucrărilor critice din 177 numiri, 136 pagini de text de bază, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul autoarei.

Rezultatele tezei sunt reflectate în 8 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: conștiință estetică, personaj feminin, personaj masculin, feminitate, esență umană, totalitarism, patriarhal, psihologic, ontologic, etnic.

Domeniul de studiu : Literatura română.

Scopul lucrării: Scopul lucrării constă în investigarea personajului feminin în proza și dramaturgia lui I. Druță, în vederea determinării dimensiunilor etico-estetice și ontologice ale feminității ca expresie sui generis a umanului, având ca rezultat configurarea concepției artistice specifice despre om și lume a scriitorului.

Obiectivele investigației :

- Stabilirea gradului de cercetare a personajului feminin druțian;
- Analiza lumii interioare a celor mai reprezentative personaje feminine;
- Relevarea dimensiunilor estetice ale spiritualității feminine;
- Identificarea procedeelelor de reliefare a portretelor feminine în proză;
- Reliefarea proiecțiilor naturii feminine în conștiința *celuilalt*;
- Evidențierea semnificațiilor simbolice, ontologice, filosofice, etnice ale feminității;
- Interpretarea operei artistice druțiene din perspectiva esenței eternului feminin.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării. Teza înregistrează reacțiile critice reprezentative, stăruind asupra aspectelor lor contradictorii din perspectiva zilei de azi și posibilitățile oferite interpretării de studiu concret al personajelor feminine. Ideea noastră de bază este că, supralicitându-se de-a lungul anilor eticul, socialul, politicul și ideologicul operei druțiene, a rămas în umbră viziunea ontologică și cea identitar-etnică, mai aproape de viziunea de ansamblu a autorului cercetat. De aici și încercarea de a demonstra că tocmai acestea oferă o optică adecvată, organică asupra creației druțiene. Deși Ion Druță ne oferă o galerie întreagă de personaje literare feminine, protagoniste și secundare, cu roluri fundamentale nu numai în desfășurarea acțiunii, dar mai ales în definirea spiritualității lumii în care trăiesc, problematica personajului feminin druțian nu și-a găsit încă, în afara unor observații accidentale și unilaterale, o abordare critică sistematică. În acest context, teza „Personaje feminine în creația lui Ion Druță”, mizând pe o interpretare ontologică și identitar-etnică a personajelor feminine, pe coraporturile de putere ce există între ele și în raport cu sistemul patriarhal dominant și cu reprezentanții acestuia, își justifică caracterul unui demers științific oportun și inedit.

Problema științifică soluționată rezidă în reevaluarea critico-teoretică a semnificațiilor estetice și ontologice și a perspectivelor artistice impuse de personajele feminine druțiene în contextul unui univers identitar și socio-cultural marcat, pe de o parte, de constantele valorice ale tradiției și, pe de altă parte, de agresiunea unor noi fundamente de viață și relații interumane, fapt care a dus la descoperirea viziunii ontologice și cea identitar-etnică, mai aproape de viziunea de ansamblu a autorului și a oferit o optică adecvată asupra creației druțiene.

Importanța teoretică și practică a lucrării. Teza se adresează celor interesați de modalitățile de abordare a problemei feminității dintr-o perspectivă artistică largă a relațiilor interumane și a concepției estetice, într-o strânsă conexiune cu întreaga evoluție a fenomenului literar basarabean în totalitarismul sovietic, dar și în contextul bulversării unor forme de viață și valori ancestrale. Aspectele „rezistenței feminității” din operele lui I. Druță devin relevante în condițiile globalizării galopante și nevoia de noi repere existențiale.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele investigației au stat la baza mai multor articole publicate în reviste de profil și expuse în comunicările științifice prezentate în cadrul unor conferințe internaționale.

Аннотация

Магдалена Руснак-Фрэсиняну: Женские образы в творчестве Иона Друцэ, диссертация на (кандидата) доктора филологических наук, Кишинёв, 2017 г.

Структура диссертации: введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, библиография критических работ из 177 названий, 136 страницы основного текста, декларация об ответственности, биография автора.

Результаты диссертации отражены в 8 научных работах.

Ключевые слова: эстетическое сознание, женский образ, мужской образ, женственность, гуманистический смысл, тоталитаризм, патриархальность, психологизм, онтологическое, этническое.

Отрасль изучения: Румынская литература.

Цель работы: цель работы состоит в изучении женского персонажа прозы и драматургии И. Друцэ в отношении определения этико-эстетических объёмов женственности как формы и смысл гуманизма, имея как результат конфигурацию художественной концепции о человеке и мире писателя.

Задачи исследования:

- Определение типажа литературного персонажа Друцэ и перспектив его интерпретации в литературных исследованиях;
- Анализ внутреннего мира самых представительных женских персонажей;
- Очертание эстетических объёмов женской духовности;
- Выявление приёмов обрисовки женских портретов в прозе;
- Определение проекций женской натуры в сознании другого;
- Выявление символических, онтологических, филологических и этнических смыслов женственности;
- Интерпретация художественного творчества Друцэ с перспектив вечного смысла женственности.

Новизна и научная оригинальность работы. Диссертация охватывает с аккуратностью самые представительные и противоположные (с перспектив сегодняшнего дня) критические реакции при появлении произведений Друцэ. Преувеличение этического, социального, политического и идеологического ущемило онтологическое и этническое видение, которое соответствует по праву художественной модальности автора и составляет в общем адекватную, органическую оптику его творчества. Хотя Друцэ представил читателю полную галерею женских литературных образов, главных и второстепенных, с фундаментальной ролью не только в развертывании действия, но прежде всего в определении духовности мира в котором живут, проблематика женского персонажа Друцэ ещё не нашла, помимо нескольких случайных и односторонних замечаний, систематической критической интерпретации. В этом контексте, диссертация «Женские персонажи в творчестве Иона Друцэ» основывается на идентитарно-этническом и онтологическом исследовании женских персонажей, на силовом соотношении, которое существует между ними и доминантной патриархальной системой с её представителями, оправдывает свой научный характер как своевременный и своеобразный.

Решённая научная проблема состоит в критико-теоретическом пересмотре эстетических и онтологических значений и художественных перспектив женских образов в социо-культурном и идентитарном мировоззрении, с одной стороны, и оценки традиции, с другой стороны, и онтологической агрессии новых жизненных фундаментов и межлюдских отношений, что привело к открытию онтологического и идентично-этнического видения, ближе к общему видению автора и предоставила адекватное видение над творчеством Иона Друцэ.

Теоретическое и практическое значение работы. Диссертация предназначена тем, которые интересуются межлюдскими отношениями и эстетической концепцией, в тесной взаимосвязи со своей эволюцией бессарабского литературного феномена в коммунизме, но и в контексте ниспровержения некоторых жизненных форм и устоявших ценностей. Аспекты «сопротивления женственности» в произведениях И. Друцэ становятся явными в условиях быстрой глобализации и необходимости новых опор.

Внедрение научных результатов. Результаты исследования послужили основой для многих статей, опубликованных в профильных журналах и для научных сообщений, представленных на международных конференциях.

ANNOTATION

Magdalena Rusnac-Frășineanu: The feminine character in Ion Druță's creation, thesis of Ph D, Chișinău, 2017.

Thesis structure: introduction, three chapters with conclusion, general conclusion and remarks, bibliography of 177 sources, 136 pages of basic text, statement of responsibility, the CV of the author.

Thesis outcomes were reflected in 8 research papers.

Keywords: aesthetic conscience, feminine character, male character, femininity, patriarchal, human essence, totalitarianism, psychological, ontological, ethnic.

Field of study: Romanian Literature.

The aim of this paper consists in investigation of the feminine characters in the prose and dramaturgy of I. Druță, in order to determine the ethic, aesthetic and ontological dimensions of the femininity as a form and essence of human existence, resulting in the configuration of writer's artistic conception about the man and world.

The objectives of the present research are:

- Establishing the degree of research of the druțian feminine character;
- Analysis of the inner world of the most representative feminine characters;
- Revealing the aesthetic dimensions of feminine spirituality;
- Identification of the procedures of creating feminine portraits in prose;
- Highlighting the projections of feminine nature in the *other's* consciousness;
- Revealing the symbolic ontological, philosophic, ethnic meanings of femininity;
- Interpretation of Druță's artistic work from the perspective of the eternal feminine essence.

The scientific novelty and originality of the work. Thesis accurately records the most representative and contradictory (from today's perspective) critical reactions to the appearance of the Druță's work. Overbidding the ethical, social, political and ideological point of view, was disadvantaged ontological and identity-ethnic vision, truly corresponding to the author artistic manner and constituting, overall, an appropriate and integral optic on his creation. Although I. Druță gives us a rich gallery of feminine literary characters, both protagonists and secondary, with fundamental roles in the action, especially in defining the spirituality of the world in which they live, the druțian feminine characters issues is not finding a full reflection in critics. In this context, relying on an ontological and identity-ethnic interpretation of female characters and on the relations between them and the dominant patriarchal system with its representatives, the thesis *The feminine character in Ion Druță's creation* justifies his character of a original and appropriate scientific approach.

Scientific solved problem consists in critical and theoretical reevaluation of the aesthetic and ontologic significances of the artistic perspectives imposed by druțian feminine characters, in the context of identity and socio-cultural universe marked by the values and tradition constants, on the one hand, and on the other hand, by the aggression of new life ontic fundaments and human relationships, wich conditioned the revealing of a ontological, ethnic and identitar view, closer to the global meaning offered by the author and which creates the proper optics on the Druță's work.

The theoretical and practical value of the work. The thesis is addressed to researchers interested in approaching to the problem of femininity from a wide artistic perspective of human relationships and as a aesthetic concept, in close connection with the whole evolution of the Bessarabian literary phenomenon in communism, and in the context to upset the settled life forms and values.

Implementation of research results. The results of the investigation formed the basis of several published articles and communications presented at national and international conferences.

RUSNAC-FRĂSINEANU MAGDALENA

PERSONAJE FEMININE ÎN CREAȚIA LUI ION DRUȚĂ

Specialitatea: 622.01 – LITERATURA ROMÂNĂ

Rezumatul tezei de doctor în filologie

Aprobat spre tipar: 27.07.2017

Hîrtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar 1,75

Formatul 60x84 1/16

Tiraj 40 ex.

Comanda nr. ....

Denumirea și adresa instituției unde a fost tipărit autoreferatul